

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ЛИСЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

УДК 796.011.3

**ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ КУЛЬТУРИ РУХІВ
ДІВЧАТ 10-12 РОКІВ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я)

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2008

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернігівському державному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент

Огієнко Микола Миколайович

Чернігівський державний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка, завідувач кафедри педагогіки,
психології і методики фізичного виховання

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Куц Олександр Сергійович

Вінницький державний педагогічний університет
ім. Михайла Коцюбинського,
завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор

Шкрєбтій Юрій Матвійович

Національний університет
фізичного виховання і спорту України,
проректор з науково-педагогічної роботи

Захист відбудеться 5 листопада 2008 року о 14 год.30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.14 Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, (01601 м. Київ-30, вул. Пирогова, 9).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601 м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий „4” жовтня 2008 року

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

В. Г. Ареф'єв

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Пошук шляхів підвищення ефективності формування рухових умінь та навичок у фізичному вихованні потребує подальшого обґрунтування та розробки дидактичної концепції організації навчання. На сучасному етапі одним із завдань дидактики у взаємодії з іншими науками є розробка ефективних педагогічних технологій у відповідності до прийнятої концепції.

Розкриттю сутності педагогічних технологій присвячені праці Н. Акінфієвої, 2002; Г. Селевка, 2006; І. Прокопенка, 2005 та ін.

Аспект оптимізації процесу навчання культури рухів є найбільш складною проблемою дидактики у фізичному вихованні. Ряд її сторін ще недостатньо вивчений і вимагає подальших наукових досліджень. Необхідно відзначити, що до цього-часу існує протиріччя між сучасними даними теорії навчання руховим діям, яка ґрунтується на пошуку відповідного сенсорного синтезу за допомогою різноманітних задач дії (Н. Бернштейн, 1966; И. Ратов, 1991; М. Боген, 1985; Т. Круцевич, 2003; О. Худолій, 2007 та ін.) та практичною роботою педагогів у фізичному вихованні, які вирішують завдання навчання руховим діям за рахунок великої кількості повторень вправи в більш-менш стабільних умовах навчальної діяльності. Разом з тим проведені численні дослідження в цьому напрямку (В. Мазніченко, 1984; В. Лапутін, 1989; Б. Шиян, 2001; М. Носко, 2003; А. Рибковський 2003; О. Дубогай, 2005; Ю. Гавердовський, 2007; В. Арєф'єв, 2007 та ін.) вказують на можливість різної побудови процесу формування рухових умінь та навичок за умови забезпечення його керованості та вибору найбільш оптимальної методики навчання.

Аналіз спеціальної літератури показує, що навчання культури рухів дівчат 10-12 років є актуальним з огляду на сприятливість цього віку для утворення умовно-рефлекторних зв'язків, а з іншого боку – є доцільним як формування засад подальшого фізичного удосконалення (О. Куц, 1993; В. Лях, 1989; А. Хрипкова, 1990; В. Романенко, 2005; А. Солодков, Е. Сологуб, 2005).

Точність регуляції та управління рухами за параметрами рухової координації є передумовою успішного навчання руховим діям (В. Ткачук, 2003; О. Приймаков, 2003), а умови навчальної діяльності (саморегуляція та педагогічні впливи ззовні) – певним засобом організації педагогічного впливу (В. Петровський, 1978; М. Фіцула, 2000).

Передбачалось, що дидактичні умови: саморегуляція, навчіння, режими чергування роботи з відпочинком, змагальний метод по-різному впливатимуть на якість навчання

руховим діям і можуть бути використані для оптимізації навчального процесу у фізичному вихованні.

Особливо гострою є проблема обґрунтування концептуальних положень побудови педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання різноманітних дидактичних умов діяльності.

Ця проблема актуальна як в урочних, так і в позаурочних формах занять фізичними вправами. Вона обумовлена недостатньою визначеністю методології побудови раціонального навчання руховим діям, протиріччями між даними теорії та практичною роботою педагогів у фізичному вихованні, необхідністю інтенсифікації фізичного виховання, відсутністю досліджень впливу умов навчальної діяльності на ефективність формування культури рухів у дівчат 10-12 років.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи факультету фізичного виховання Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка за темою „Дидактичні основи формування рухової функції осіб, які займаються фізичним вихованням і спортом”, державний реєстраційний номер 0108U000854. Тему дисертації затверджено Вченою радою Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (протокол № 2 від 27 вересня 2006 року) і погоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 3 від 25 березня 2008 року).

Метою дослідження є обґрунтування та розробка педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання умов навчальної діяльності.

Завдання дослідження:

1. Вивчити положення сучасної теорії навчання руховим діям.
2. Визначити вплив умов навчальної діяльності на точність регуляції рухів та ефективність навчання руховим діям дівчат 10-12 років.
3. Розробити концептуальні положення побудови педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років.
4. Визначити ефективність педагогічних технологій формування культури рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання умов навчальної діяльності.

Об'єкт дослідження – процес навчання руховим діям у фізичному вихованні.

Предмет дослідження – педагогічні технології навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання умов навчальної діяльності.

Методологія дослідження. Методологічний підхід даних досліджень базувався на дидактичних принципах та методах класичної педагогіки (В. Бондар, 2005), теорії функціональних систем (П. Анохін, 1975), теорії побудови рухів (Н. Бернштейн, 1966), теорії адаптації (В. Платонов, 1997), теорії управління (В. Петровський, 1978; Ю. Шкретій, 2005) та їх діалектичному застосуванні в організації процесу навчання культури рухів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених задач використано такі методи дослідження: вивчення та узагальнення досвіду провідних спеціалістів з фізичного виховання, аналіз спеціальної наукової і науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, методи математичної статистики (метод середніх величин, факторний та кореляційний аналізи).

Наукова новизна одержаних результатів:

вперше:

- одержано нові дані про вплив різних дидактичних умов (умов саморегуляції та педагогічних впливів ззовні) на точність регуляції рухів та ефективність навчання культурі рухів дівчат 10-12 років;
- розроблено та обґрунтовано концептуальні положення побудови, принципи функціонування та алгоритм змісту педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання умов навчальної діяльності;

дістало подальший розвиток:

- обґрунтування положень сучасної концепції теорії навчання культурі рухів у фізичному вихованні доцільністю застосування моделювання дидактичних умов діяльності на основі принципу вибірково-варіативної дії;
- обґрунтування застосування змагального методу на початкових етапах формування рухових умінь та навичок;
- застосування модельних уроків з різними режимами чергування роботи та відпочинку для вирішення педагогічних задач фізичного виховання і зокрема навчання культурі рухів;

доповнено:

- дані про зміст і форму словесних коректуючих педагогічних впливів під час навчання руховим діям;
- дані про роль та значення рухової пам'яті, уваги, властивостей нервової системи в процесі формування рухових навичок, що сприяє диференціації та індивідуалізації навчання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці концептуальних положень побудови, принципів

функціонування та алгоритму змісту педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі варіативного моделювання умов навчальної діяльності, їх впровадженні на уроках фізичної культури та в позаурочних практичних заняттях з художньої гімнастики, футболу.

Розроблено практичні рекомендації по використанню різноманітних умов навчальної діяльності для формування рухових умінь та навичок, а також розвитку спеціальної працездатності дівчат 10-12 років.

Матеріали дослідження впроваджено в практичну роботу обласного Палацу дітей та юнацтва (довідка № 55 від 18. 05. 2008 р.), загальноосвітньої школи № 13 (довідка № 112 від 05. 05. 2008 р.), СДЮШОР з футболу СТ „Спартак” (довідка № 1 від 11. 04. 2008 р.) м. Чернігова.

Одержані результати роботи використовуються також у навчальному процесі факультету фізичного виховання Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка при викладанні дисциплін „Теорія і методика фізичного виховання”, „Психологія фізичного виховання та спорту” (довідка № 04-11/ 479 від 20. 05. 2008 р.).

Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні основних положень досліджуваної проблеми; виявленні впливу дидактичних умов діяльності на ефективність навчання руховим діям; визначенні концептуальних положень побудови, принципів функціонування та алгоритму змісту педагогічних технологій; розробці та експериментальній перевірці ефективності педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років із застосуванням варіативного моделювання умов саморегуляції та умов педагогічних впливів ззовні.

У спільних публікаціях автору належать: постановка мети, визначення завдань, організація дослідження, якісна та кількісна інтерпретація отриманих даних.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційного дослідження доповідались автором на Міжнародній конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2004); на Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту на сучасному етапі» (Чернігів, 2006, 2007, 2008); на II Міжнародній науково-практичній конференції „Актуальні питання вищої професійної освіти” (Донецьк, 2008), на методичних семінарах кафедри педагогіки, психології і методики фізичного виховання, а також на щорічних звітних наукових конференціях професорсько-викладацького складу Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.

Публікації. Матеріали дослідження відображено у 14 наукових публікаціях, з них 9 статей у наукових фахових виданнях України (три – у співавторстві).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел (244 найменувань), 8 додатків на 8 сторінках. Загальний обсяг дисертації 209 сторінок, з них основний текст 175 сторінок. Робота містить 28 таблиць, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету і завдання дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, вказується сфера апробації та впровадження у практику результатів дослідження, інформація про публікації, структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У **першому розділі** „Педагогічні основи управління навчанням культури рухів школярів” подано аналітичний огляд літературних джерел з проблеми підвищення ефективності системи управління процесом навчання руховим діям у фізичному вихованні. Дане питання розглядається з позицій педагогіки, психології, фізіології та теорії і методики фізичного виховання. На підставі аналізу наукової літератури уточнено сутність сучасної концепції теорії навчання культури рухів, визначено доцільність застосування моделювання різних умов навчальної діяльності (саморегуляції та педагогічних впливів ззовні) під час формування рухових навичок.

З’ясовано, що суть сучасної системи навчання культури рухів полягає в побудові оптимальної програми поведінки на основі управління адаптивним функціонуванням організму людини (В. Петровський, 1978), спираючись на теорію побудови рухів (Н. Бернштейн, 1966). Технології формування рухових навичок ґрунтуються на системному підході та створенні функціональних систем управління для досягнення корисного адаптивного результату (П. Анохін, 1975). Аналіз наукових праць показує, що оптимізація процесу навчання культури рухів досягається за рахунок раціонально побудованої системи навчання, а це потребує розробки новітніх педагогічних технологій.

У даному розділі подано характеристику вікових психофізіологічних особливостей дівчат 10-12 років з метою обґрунтування створення передумов для майбутнього координаційного вдосконалення, розвитку культури рухів та позитивного перенесення рухового досвіду на навчання різноманітним руховим діям.

Досліджені літературні джерела дозволяють сформулювати один із підходів до розробки педагогічних технологій – навчання на основі моделювання різноманітних дидактичних умов діяльності, варіативне використання яких може стати одним зі шляхів підвищення ефективності навчального процесу в фізичному вихованні, зокрема для

навчання й удосконалення культури рухів, розвитку спеціальної працездатності дівчат 10-12 років.

У **другому розділі** „Методи і організація дослідження” обґрунтована система методів дослідження, які адекватні меті і завданням, надана інформація про організацію дослідження. Мета і завдання роботи визначили хід поетапного педагогічного дослідження.

Перший етап (1999 – 2000 рр.) – аналіз та узагальнення даних спеціальної та науково-методичної літератури вітчизняних та іноземних авторів, анкетування вчителів фізичної культури загальноосвітніх шкіл, педагогічні спостереження. Визначався зміст загальноприйнятої методики навчання руховим діям та вівся пошук нових аспектів теорії та методики формування рухових умінь та навичок.

Другий етап (2000 – 2003 рр.) – визначення впливу дидактичних умов (саморегуляції, научіння, режимів чергування роботи з відпочинком, змагального методу) на точність регуляції рухів та ефективність навчання руховим діям в урочній та позаурочній час. З цією метою був проведений перетворювальний експеримент в лабораторних та природних умовах, у якому брали участь дівчата 10-12 років, які займаються художньою гімнастикою (40 осіб), футболом (15 осіб) та учениці загальноосвітньої школи (45 осіб).

Третій етап (2004-2005 р.) – обґрунтування концептуальних положень побудови процесу навчання руховим діям і розробка педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання дидактичних умов діяльності й експериментальне обґрунтування їх використання. Дане завдання вирішувалось за допомогою узагальнення теоретичних відомостей щодо розробки педагогічних технологій та результатів наших попередніх досліджень. Перевірка ефективності підходу до побудови та впровадження технологій навчання культурі рухів на основі застосування варіативного моделювання умов навчальної діяльності визначалась в процесі проведення порівняльного експерименту, в урочній формі занять (45 осіб) та в позаурочній – (24 особи, котрі займаються художньою гімнастикою).

Для вирішення задач дослідження використовувались наступні методики: хронометрія, тензодинамометрія, кінематометрія, тремометрія, теплінг-тест, пульсометрія, бланкові методики для оцінки властивостей уваги.

У **третьому розділі** „Управління формуванням рухових умінь та навичок у різних умовах навчальної діяльності” визначено вплив дидактичних умов діяльності, змісту та форми коректувань на точність регуляції рухів за параметрами рухової, сенсомоторної координації дівчат 10-12 років. З’ясовано вплив властивостей нервової системи дівчат 10-

12 років на точність відтворення параметрів рухової координації у різноманітних умовах навчальної діяльності.

Аналіз результатів анкетування дозволив визначити, що в практиці фізичного виховання застосовуються різноманітні умови навчальної діяльності. При цьому використовуються два напрямки: організація самонавчання на основі саморегуляції рухової поведінки учня і організація навчання на основі керування вчителем. Слід зазначити, що застосування різноманітних дидактичних умов у практиці фізичного виховання носить нецілеспрямований характер і 90 % вчителів акцентують увагу на багаторазовості повторення розучуваних вправ.

Результати лабораторних досліджень показують різноспрямований вплив дидактичних умов діяльності як за кінцевим результатом, так і за динамікою точності регуляції рухів за параметрами рухової (ПРК) та сенсомоторної (СМК) координації дівчатами 10-12 років.

Умови навчання сприяли покращенню точності за всіма параметрами рухової координації: силового на 14,8 % ($p < 0,05$); часового – 6,5 % ($p < 0,05$); просторового – 4,3 % ($p < 0,05$). Виконання вправ у фазі недовідновлення (режим „А”) сприяло покращенню точності часового параметра на 2,1 % ($p > 0,05$), виконання вправ у фазі суперкомпенсації (режим „В”) – силового на 9,0 % ($p < 0,05$). Змагальний метод позитивно вплинув на точність регуляції рухів по силовому параметру – покращення на 11 % ($p < 0,05$).

Різнноманітні дидактичні умови діяльності по-різному вплинули на рівень сенсомоторної координації, хоча спостерігаються лише тенденції в змінах ($p > 0,05$).

Оцінюючи різноспрямований вплив дидактичних умов діяльності на точність регуляції рухів дівчат 10-12 років, була зроблена спроба обґрунтування формування установки, як цілісного психофізіологічного стану готовності та налаштованості дівчат на вирішення педагогічних задач. Виявилось, що комплексна оцінка функціонального стану організму (за ПРК і СМК) змінюється по-різному в експериментальних умовах навчальної діяльності (рис. 1).

Визначено, що рейтинг за величиною помилки відтворення ПРК, СМК та в цілому загальної установки до точного управління рухами виглядає наступним чином: умови навчання – 2,28 ум. од, змагальний метод – 2,4 ум. од, режим „В” – 2,8 ум. од.

Таким чином, диференціація технологій навчання руховим діям залежить від установки в цілому і відстаючого параметра рухової координації. Відповідно цьому добираються спеціальні умови навчання і тренування в уроках фізичної культури та в позаурочний час.

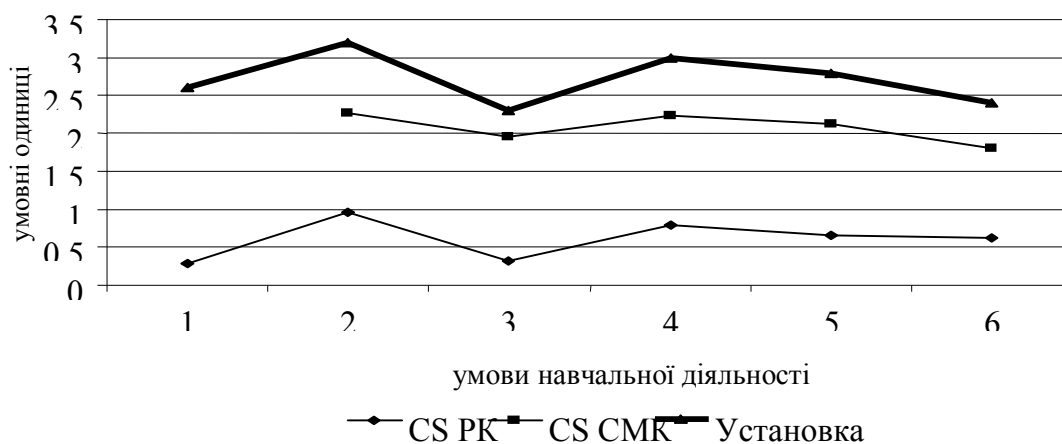


Рис. 1. Характер адаптації установки до точного управління рухами в різноманітних умовах навчальної діяльності

1-саморегуляція з/к; 2 – саморегуляція б/к; 3 – научіння; 4 – саморегуляція в режимі „А”;
5 – саморегуляція в режимі „В”; 6 – змагальний метод CS PK – цілісний стан рухової координації; CS CMK – цілісний стан сенсомоторної координації

Нами також виявлено, що застосування різноманітних форм і змісту коректувань рухової поведінки дівчат 10-12 років позитивно впливає на точність відтворення параметрів рухової координації. В залежності від педагогічної ситуації можливо застосовувати найбільш доцільні форми коректувань (підтвердження, якісні, кількісні). Так, найбільш висока точність регуляції рухів досягається при коректуванні в кількісній формі ($p < 0,05$), що узгоджується з даними В. Фарфеля, 1975.

В результаті дослідження впливу властивостей нервової системи дівчат 10-12 років на точність відтворення ПРК в різних умовах навчальної діяльності з'ясовано, що при відсутності дефіциту часу й ненормованому інформаційному навантаженні (умови саморегуляції, научіння при низькій швидкості подачі інформації, режим „В”) точність відтворення ПРК мало залежить від сили нервових процесів, не дають великої переваги в даних умовах і розходження в рухливості та урівноваженості нервових процесів. Роль цих властивостей нервової системи підвищується в екстремальних умовах (змагальний метод, режим „А”).

Дані, отримані в процесі лабораторного експерименту, є підставою для розробки дидактичних основ моделювання навчання руховим діям дівчат 10-12 років в урочній та позаурочній формах організації фізичного виховання і конструювання педагогічних технологій навчання культурі рухів.

У четвертому розділі «Побудова педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років» визначено вплив різноманітних дидактичних умов діяльності на

ефективність навчання руховим діям художньої гімнастики та футболу, розвиток координаційних здібностей і спеціальну працездатність дівчат 10-12 років, обґрунтовано концептуальні положення побудови, принципи функціонування та алгоритм змісту педагогічних технологій навчання культурі рухів на основі застосування варіативного моделювання умов навчальної діяльності.

Аналіз результатів проведеного дослідження дозволяє спостерігати аналогічний різноспрямований вплив застосованих дидактичних умов на точність регуляції рухів за ПРК, як в лабораторних, так і природних умовах.

Результати досліджень щодо якості навчання культурі рухів дівчат 10-12 років в умовах саморегуляції та при застосуванні змагального методу показують різний їх вплив на ефективність навчання (табл.1) та зміни в точності регуляції рухів за параметрами рухової координації.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика якості навчання розучуваної вправи в умовах саморегуляції і змагального методу (за кількістю позитивних спроб), n=15

Статистичні показники	Умови саморегуляції	Змагальний метод
\bar{X}	4,7	8,98
%	31,3	56,1
S	1,9	1,9
$S \bar{X}$	0,36	0,37
V	40,4	21,2
p	p < 0,05	

Умови змагального методу більше впливали на ефективність навчання вправі художньої гімнастики, ніж умови саморегуляції. Різниця в позитивно виконаних спробах складає 24, 8 % (p < 0,05), спостерігається менший в 2 рази діапазон варіативності рухової поведінки, що свідчить про високу стабільність навчання.

Застосування змагального методу найбільше вплинуло на точність відтворення часового параметру рухової координації – покращення на 4 % (p<0,05). Це може бути використано для формування у дівчат ритмової структури рухової дії.

Сучасні педагогічні технології характеризуються тим, що збагачують освітній процес за рахунок впровадження активних, аналітичних, комунікативних способів навчання (Г. Селевко, 1998). Впровадження змагального методу з використанням різноманітних задач дії при навчанні культурі рухів дівчат дозволить засвоювати нові рухи за рахунок активізації пошукової, розумової діяльності. У загальній структурі навчання руховим діям можливо застосовувати змагальний метод на кожному з етапів,

використовуючи його різні прийоми. Необхідно зазначити, що застосування даного методу залежить перш за все від алгоритму навчального процесу взагалі та вирішення конкретних завдань. Актуальним є вміння викладача добирати засоби навчання та визначати момент доцільності застосування змагальних задач дії.

Уроки зі змодельованими режимами чергування вправи з відпочинком „А”, „В” також по-різному вплинули на якість навчання руховим діям. Найбільш сприятливими умовами для навчання складно-координованим вправам художньої гімнастики та футболу дівчат 10-12 років є уроки з режимом „В”. Проте навчання та вдосконалення техніки рухів – процес взаємопов’язаний і межа між ними не може бути чітко визначена. Тому можна рекомендувати застосовувати і режим „А”. Збільшення кількості повторень вправ в уроці з режимом „А” можна розглядати як певний рівень використання резервного фізичного потенціалу дівчат 10-12 років для розвитку спеціальної працездатності і формування культури рухів.

В режимі „В” кожна наступна серія вправ, які вивчались, виконувалась при ЧСС 110-120 уд/хв, відпочинок складав 1,5 хв, в режимі „А” при ЧСС – 140 уд/хв, відпочинок – 40 с.

Під час досліджень, проведених з дівчатами 10-12 років, які займаються художньою гімнастикою в позаурочний час, отримано дані щодо різноспрямованого впливу режимів чергування роботи з відпочинком на ефективність освоєння нової вправи (два підбивних у кільце, кидок скакалки, ловля двома руками з подвійним стрибком, подвійний стрибок). В серію входило триразове виконання даної зв’язки, упродовж 10 разів (табл. 2).

Таблиця 2

**Порівняльна характеристика впливу моделей уроків
з режимами „А”, „В” на якість виконання розучуваної вправи, n=12**

Статистичні показники	Кількість подвійних стрибків (кількість)		Загальна якість (бали)	
	Режим „А”	Режим „В”	Режим „А”	Режим „В”
\bar{X}	19,0	26,3	7,43	7,96
S	6,76	6,0	0,7	0,94
S \bar{X}	1,95	1,7	0,2	0,27
V (%)	35,6	22,8	9,4	11,9
p	p < 0,05		p < 0,05	

Різниця між кількістю виконаних подвійних стрибків у модельних уроках з режимами „А”, „В” складає 20,2 % (p < 0,05), загальною якістю виконання вправи – 5,3 % (p < 0,05). Також слід відмітити меншу величину коефіцієнта варіації в уроці з режимом

„В”, що свідчить про більшу стабільність виконання розучуваної вправи.

Між показниками ЧСС і якістю розучуваної вправи спостерігається наявність негативного взаємозв'язку ($r = -0,52$) в режимі „А” та позитивного ($r = 0,59$) в режимі „В”, що теж свідчить про різний вплив режимів чергування роботи з відпочинком на якість навчання руховим діям.

Схожі результати спостерігаються також під час навчання новій вправі з футболу, де оцінювалась швидкість виконання та влучність ударів. Загальна точність виконання ударів вища у модельному уроці з режимом „В” на 10 % ($p < 0,05$) та спостерігається позитивний вплив режиму „В” на розвиток швидкості.

В результаті проведених досліджень щодо впливу режимів чергування роботи з відпочинком на спеціальну працездатність дівчат 10-12 років, які займаються художньою гімнастикою, отримано дані класичних змін: в уроці з режимом „В” якість виконання зростала, що пояснюється позитивною дією фази суперкомпенсації, в уроці з режимом „А” – погіршувалась ($p < 0,05$), бо це пов'язано із зростанням втоми. Застосування уроку з режимом „В” позитивно вплинуло на точність відтворення заданої величини просторового параметра рухової координації ($p < 0,05$), а уроку з режимом „А” на незначне покращення або ж погіршення точності відтворення ПРК, що свідчить про створення різних функціональних станів організму за допомогою запропонованих режимів чергування роботи з відпочинком.

Таким чином, результати досліджень дозволяють створювати модельні уроки із задалегідь відомою дією, які вибірково впливають на різні системи організму людини і сприяють більш точному управлінню розвитком спеціальної працездатності. Практичне використання результатів дослідження оптимізує процес навчання і вдосконалення культури рухів.

На основі даних педагогічного експерименту, який проводився протягом навчального року в загальноосвітній школі на уроках фізичної культури, отримано результати про найбільш сприятливі умови режиму „В” для розвитку координаційних здібностей як в процесі термінової, так і кумулятивної адаптації (табл.3). Тривале повторення занять з одним режимом впливає на розвиток якісних показників м'язової працездатності. Велике значення при цьому має характер відновлювального періоду та обсяг навантаження.

Зміни точності відтворення заданих величин параметрів рухової координації (за помилкою репродукції), n=45

ПРК	зрізи	група „А”	група „В”	група „Д”
S	1-2	на 42,9 %<	на 8,7 % >	на 15,1 % >
	1-3	погіршення на 14,3 % >	на 21,9 % <	на 20,7 % >
	1-4	на 16,4 %>	на 41,9 % <	на 5,6 % >
	1-5	на 0,7 % >	на 21,9 % >	на 7,3 % >
t	1-2	на 27,8 %>	на 24 % >	без змін
	1-3	погіршення на 11 % <	на 41 % <	на 8,8 % >
	1-4	на 10,1 %>	на 46,2 % <	на 21,7 % >
	1-5	на 8,3 % >	на 43,6 % >	на 29,7 % <
F	1-2	на 49,9 %<	на 52 % <	на 34,8 % <
	1-3	на 27,8 %>	на 60 % <	на 34,4 % >
	1-4	на 26,3 %>	на 64,4 % <	на 37,1 % >
	1-5	погіршення на 3,7 % >	на 60,4 % <	на 40,4 % <

Повторення вправ в уроках фізичної культури у різних стадіях відпочинку (недовідновлення – „А”, зверхвідновлення – „В” і повне відновлення – „Д”) по-різному вплинуло на зміни точності відтворення заданих величин параметрів рухової координації (ПРК) (часового (t), просторового (S), силового (F) дівчат 10-12 років.

Проведення уроків з використанням режиму „А” приводить до різкого покращення точності відтворення параметрів рухової координації з наступним погіршенням; уроків з режимом „В” – до безперервного покращення; уроків з режимом „Д” – до коливального характеру з тенденцією до незначного покращення. Тривале використання даних моделей уроків забезпечує зростання кумулятивного ефекту адаптації, що показано у дослідженнях багатьох авторів (В. Петровський, А. Зеленцов, М. Огієнко, С. Власенко та ін.).

Результати наших досліджень та узагальнення даних науково-методичної літератури дозволяють сформулювати новий методичний підхід до організації і побудови навчання руховим діям за допомогою моделювання дидактичних умов діяльності (рис.2), використання стимулюючих, освітніх, розвиваючих і виховних управлінських впливів на основі принципу вибірково-варіативної дії та креативного, компетентного управління.



Рис. 2. Класифікація умов навчальної діяльності
в педагогічних технологіях формування рухових умінь та навичок

Для побудови педагогічних технологій навчання культури рухів необхідна певна система об'єднання ряду компонентів (умови діяльності, засоби, принципи, методи, методичні прийоми), яка буде формувати функціональні системи управління процесом побудови рухових дій та їх реалізації. Застосування в навчанні руховим діям таких функціональних систем допомагає значно оптимізувати сам процес адаптування учня до рухової поведінки і створює базу для більш інтенсивного розвитку спеціальної працездатності та досягнення певних результатів у руховій діяльності.

Під педагогічною технологією ми розуміємо функціональну систему управлінських впливів на процес навчання, яка проявляється в побудові раціонального алгоритму дій педагога та учнів з метою досягнення певного заданого результату.

Кожна педагогічна технологія повинна мати теоретичне обґрунтування (В. Бондар, 2005). Сучасна концепція організації навчання культури рухів у фізичному вихованні спирається на теорії управління, адаптації, функціональних систем та діяльнісний підхід пошуку оптимального вирішення педагогічних задач і полягає, на нашу думку, в діалектичному використанні дидактичних умов діяльності на основі принципу вибірково-варіативної дії (рис 3).

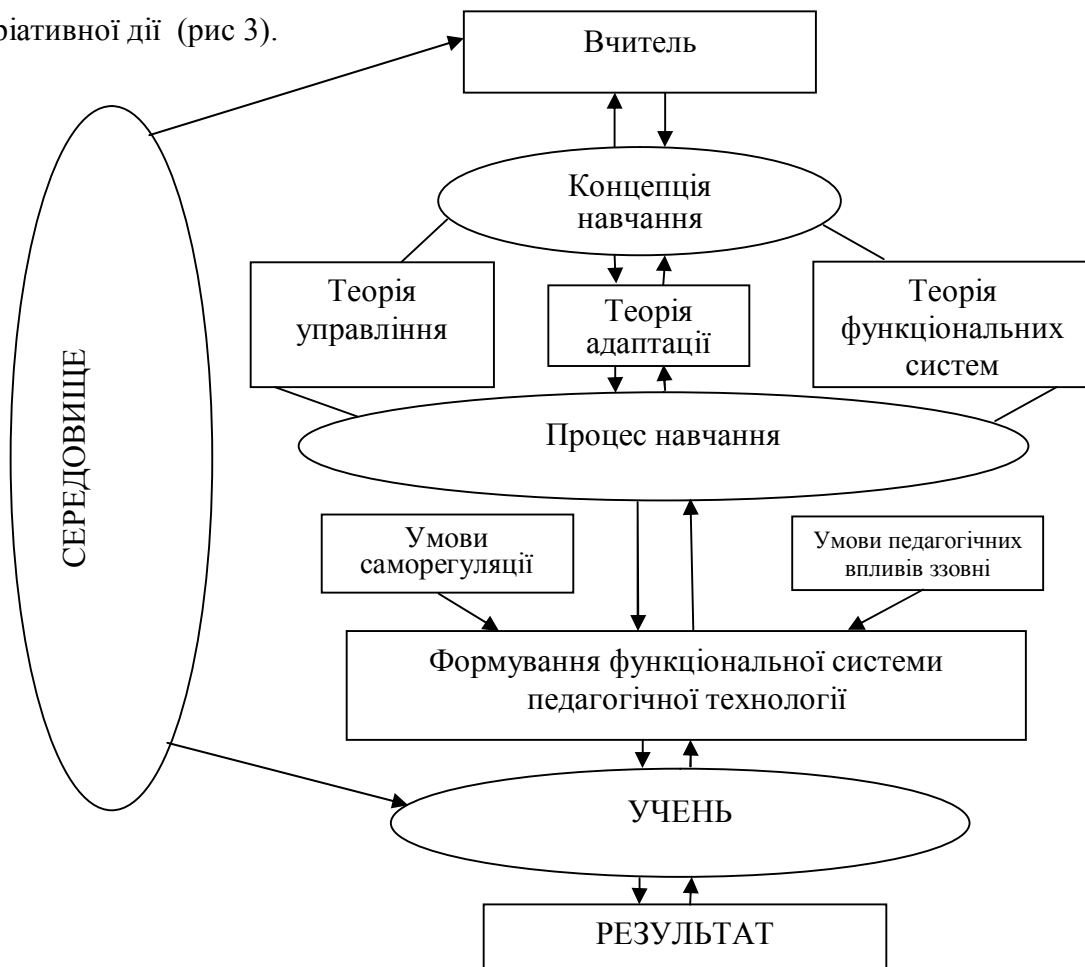


Рис 3. Схема педагогічної технології навчання культури рухів у фізичному вихованні

Основні концептуальні положення побудови креативно-адаптивних педагогічних технологій навчання культури рухів дівчат 10-12 років.

1. *Поєднання* фізичних вправ з умовами їх виконання при формуванні засобів педагогічного впливу адекватних педагогічній задачі.

2. *Врахування* основних механізмів адаптації, як відновлення порушеного гомеостазу та управління, як регулярного коректування рухової поведінки на основі зворотньої інформації

3. *Формування* функціональної системи технології навчання культури рухів.

4. *Акцентування* провідної ролі педагога.

5. *Врахування* в процесі навчання руховим діям у фізичному вихованні впливу різноманітних дидактичних умов діяльності та залежності ефективності навчання від властивостей нервової системи, уваги і рухової пам'яті учнів, креативного підходу вчителя в управлінні процесом навчання, диференціації навчання за допомогою застосування вказаних умов діяльності.

Принципи функціонування інноваційних педагогічних технологій навчання культури рухів дівчат 10-12 років: вибірково-варіативної дії; прогресування адаптаційних ефектів; керованості; відповідності програми педагогічних впливів функціональному стану учня; вибору задач дії адекватних провідному сенсорному синтезу; періодичності застосування моделей педагогічного впливу; збору та впровадження в навчальний процес зворотньої інформації про параметри та результат рухової поведінки; достатності підкріплень та коректувань, повторень вправ у різних умовах діяльності; креативного регулювання змісту моделей педагогічного впливу; евристичного пошуку застосування педагогічних впливів; гармонійності співвідношень індивідуальних особливостей учнів, можливостей вчителя та умов навчання; своєчасності змін моделювання педагогічних впливів; функціональної системності моделей педагогічного впливу; додаткового розвитку функціональної підготовленості учнів; підсилення адаптації; контролювання термінових та кумулятивних адаптивних ефектів.

Педагогічні технології навчання культури рухів дівчат 10-12 років.

В нашій роботі представлені педагогічні технології в трьох аспектах.

В науковому: зміст педагогічної технології полягає в проектуванні ефективного, точного управління процесом навчання культури рухів за допомогою варіативного моделювання різноманітних умов навчальної діяльності та компетентного творчого застосування їх педагогом в навчальному процесі. Креативно-адаптивна технологія чітко визначає модель запланованого результату рухової поведінки – рівня культури рухів і відповідно до нього формує функціональну систему педагогічного впливу, уточнює

форми отримання зворотної інформації про стан керованого об'єкту, біомеханіку його поведінки та досягнутий проміжний та кінцевий результати.

Вибір доцільних компонентів функціональної системи та їх реалізація і застосування може змінюватись залежно від рівня підготовленості учнів, можливостей вчителя, наявності певних засобів середовища. Розроблені принципи функціонування педагогічної технології спрямовані на постійний пошук найбільш ефективної структури навчання в урочній та позаурочній формах занять фізичними вправами.

В процесуально-описовому: в роботі представлено зміст алгоритмів педагогічних технологій відповідно до структури навчання руховим діям та в урочній і позаурочній формах занять фізичними вправами.

В процесуально-дієвому: даний аспект відображено в процесі перевірки ефективності впровадження педагогічної технології в практику.

З метою визначення ефективності впровадження педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років на основі моделювання дидактичних умов діяльності було проведено порівняльний педагогічний експеримент.

Педагогічна технологія навчання культурі рухів (кидок м'яча, переворот вперед, ловля предмету) в контрольній групі будувалась традиційно (стереотипне повторення засвоєної вправи), в основній – з застосуванням дидактичних умов діяльності на основі принципу вибірково-варіативної дії. В результаті проведеного дослідження нами отримано дані про більшу кількість успішних спроб в експериментальній групі на 6,6 % ($p < 0,05$), що свідчить про вищу якість навчання. Перевірка надійності сформованої навички визначалась при виконанні вправи в цілісній змагальній комбінації на оцінку через певний час – в контрольній групі, становила 56 %, в експериментальній – 75 %, різниця статистично достовірна ($p < 0,05$). При цьому слід зазначити, що в експериментальній групі якість успішних спроб залишилась на досягнутому рівні, а в контрольній – погіршилась на 4 % ($p < 0,05$).

Очевидно, що використання різноманітних дидактичних умов діяльності при навчанні руховим діям дозволяє одержати очікуваний ефект у навчанні з меншою ціною адаптації, швидше досягати більш високого рівня якості та надійності рухової навички, більшої тривалості утримання кумулятивного ефекту адаптації – стабільності рухової навички і високої культури рухів. Зменшення ціни адаптації – це шлях до забезпечення розвитку та збереження здоров'я дівчат 10-12 років.

Технологічний рівень проектування будь-яких освітніх процесів здійснюється шляхом перенесення теоретичних і методичних положень у площину конкретних явищ (В. Бондар, 2005), тому важливо при розробці педагогічних технологій перш за все визначити

концептуальні положення до їх побудови, а творчий підхід педагога дозволяє формувати численні педагогічні технології навчання культури рухів залежно від педагогічних задач, підготовленості та індивідуальних особливостей учнів.

Таким чином, впровадження концептуальних положень побудови, принципів функціонування та розробленого нами алгоритму змісту креативно-адаптивних педагогічних технологій сприяє оптимізації навчання руховим діям, розвитку спеціальної працездатності та забезпеченні передумов в досягненні високої культури рухів і ефективності рухової поведінки дівчат 10-12 років.

ВИСНОВКИ

1. На підставі теоретичного аналізу визначено, що сучасні положення теорії навчання руховим діям є діалектичним поєднанням дидактики та теорій діяльності, координації рухів, функціональних систем, адаптації і управління. Сучасна система навчання культури рухів полягає в управлінні адаптивним функціонуванням організму людини в процесі пошуку оптимальної програми рухової поведінки за допомогою різноманітних факторів педагогічного впливу – засобів, методів, методичних прийомів та умов навчальної діяльності.

Не зважаючи на значні результати в розробці дидактичних основ теорії навчання руховим діям у фізичному вихованні, нами не виявлено упорядкованих даних про вплив умов навчальної діяльності (саморегуляції та педагогічних впливів ззовні) на ефективність управління рухами, що зумовлює пошук нових методичних підходів до побудови педагогічних технологій навчання культури рухів.

2. На основі аналізу даних педагогічних досліджень (в лабораторних та природних умовах) доведено різноспрямований вплив дидактичних умов діяльності на точність регуляції рухів дівчат 10-12 років. Кожна умова (саморегуляція, научіння, режими чергування роботи з відпочинком, змагальний метод) приводить до певного рівня функціональної активності кінестетичної сенсорної системи, що проявляється в різному ступені точності управління рухами та ефективності навчання. Виявилось, що рейтинг загальної установки до точного управління рухами (за параметрами рухової та сенсомоторної координації) наступний: умови научіння, застосування змагального методу та повторне виконання вправи в стадії зверхвідновлення (режим „В”).

3. Визначено, що ефективність навчання культури рухів на уроках фізичної культури та в позаурочних заняттях з художньої гімнастики, футболу залежить від функціонального стану організму дівчат 10-12 років, котрий моделюється всіма умовами

навчальної діяльності. З'ясовано, що застосування змагального методу краще впливає на якість розучуваної фізичної вправи, ніж умови саморегуляції – різниця 24, 8 % ($p < 0,05$). Установлено, що якість навчання розучуваних фізичних вправ, при моделюванні різних режимів чергування роботи з відпочинком краща при повторному виконанні вправ в фазі суперкомпенсації (режим „В”) ніж у фазі недовідновлення (режим „А”) ($p < 0,05$). В аспекті кумулятивної адаптації – тривале застосування уроків з різним чергуванням роботи та відпочинку приводить до неоднакових рівнів функціонування організму в цілому і, зокрема показників координації рухів. Так повторення вправи на уроці в стадії зверхвідновлення працездатності учня обумовлює безперервне покращення точності регуляції рухів; в стадії недовідновлення – нетривале покращення; в стадії повного відновлення – до коливального характеру змін з незначним покращенням. Тому, різне чергування роботи з відпочинком є самостійним фактором адаптації і в залежності від задач етапів структури навчання чи уроків може успішно використовуватись у формуванні культури рухів.

4. Встановлена певна залежність якості формування рухових навичок від рівня компетентності вчителя в управлінні поведінкою учня та від форми і змісту коректуючих впливів, рівня розвитку властивостей уваги, рухової пам'яті, індивідуально-типологічних особливостей вищої нервової діяльності учнів, середовища та інше. Так, кількісна форма коректуючих впливів більш ефективна, ніж якісна – зменшення сумарної помилки в репродукції модельних величин просторового, часового, силового параметрів на 78, 4 % ($p < 0,05$).

За результатами кореляційного і факторного аналізів виявлено, що із властивостей уваги, концентрація і стійкість є провідними в процесі розвитку спеціальної працездатності ($r=0,61$, $r=0,5$) та (35,1 %, 28,5 %) відповідно.

5. Обґрунтовано концепцію організації навчання культури рухів як систему управління процесом навчання руховим діям на основі творчого застосування умов саморегуляції та педагогічних впливів ззовні. Вона ґрунтується на сучасній теорії навчання руховим діям і результатах наших експериментальних досліджень. Відповідно до цієї концепції розроблені положення побудови, принципи функціонування та алгоритм змісту креативно-адаптивних педагогічних технологій навчання культури рухів.

6. В результаті аналізу даних порівняльного педагогічного експерименту виявлено вищу ефективність навчання культурі рухів у дівчат 10-12 років в заняттях художньою гімнастикою в позаурочний час, які використовували педагогічні технології побудовані на основі варіативного моделювання дидактичних умов діяльності ($p < 0,05$). Особливостями впливу таких технологій були вибірковість, варіативність, точність та надійність, що

приводило до зменшення кількості повторень вправ, підвищення якості їх виконання та зменшення ціни адаптації в розвитку спеціальної працездатності.

7. Результати дослідження підтверджують те, що вирішення проблеми навчання культурі рухів дівчат 10-12 років можливе і більш ефективно при застосуванні моделювання різних умов навчальної діяльності на основі принципу вибірково-варіативної дії. Теоретично та експериментально обґрунтовано доцільність застосування під час навчання культурі рухів окремих дидактичних умов діяльності та їх поєднання, що дозволяє отримувати більший позитивний ефект адаптації за рахунок взаємодоповнень умов навчальної діяльності.

Спрямованість подальших досліджень вбачаємо в розробці педагогічних технологій навчання культурі рухів дівчат 10-12 років та інших вікових груп в процесуально-дієвому аспекті.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Лисенко Л. Л. Вплив режимів чергування роботи з відпочинком на точність управління рухами в художній гімнастиці / Л. Л. Лисенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів : ЧДПУ, 2001. – № 7. – С. 44 – 48.

2. Лисенко Л. Л. Про методику навчання руховим діям в художній гімнастиці / Л. Л. Лисенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 16. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів : ЧДПУ, 2002. – № 16. – С. 38 – 40.

3. Лисенко Л. Л. Методичний підхід до навчання руховим діям в художній гімнастиці / Л. Л. Лисенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 35. Серія: педагогічні науки. – Чернігів : ЧДПУ, 2006. – № 35. – С. 146 – 150.

4. Лисенко Л. Л. Навчання культурі рухів школярок 10-11 років / Л. Л. Лисенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 55. Серія: педагогічні науки. – Чернігів : ЧДПУ, 2008. – № 55. – С. 435 – 439.

5. Лисенко Л. Л. Застосування моделювання педагогічних умов діяльності в фізичному вихованні учнів загальноосвітньої школи / Л. Л. Лисенко // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 124 – 129.

6. Лисенко Л. Л. Застосування уроків з задалегідь відомою дією для розвитку координаційних здібностей школярів 10-11 років / Л. Л. Лисенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. – Харків : ХДАДМ (ХХП), 2008. – № 6. – С. 42 – 45.

7. Лисенко Л. Л. Вплив режимів чергування роботи з відпочинком на освоєння технічних дій у жіночому футболі / Л. Л. Лисенко, А. Г. Кравчук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. – Харків : ХДАДМ (ХХП), 2006. – № 4. – С. 94 – 96. *Внесок здобувача полягає в постановці мети і завдань, проведенні дослідження, якісній та кількісній інтерпретації отриманих даних.*

8. Лисенко Л. Л. Рухова пам'ять в тренуванні футболісток / Л. Л. Лисенко, В. Є. Розумеєнко, А. М. Апанасенко, С. Г. Давиденко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 44. Серія: педагогічні науки. – Чернігів : ЧДПУ, 2007. – № 44. – С. 93 – 95. *Внесок здобувача полягає в постановці мети і завдань дослідження, якісній та кількісній інтерпретації отриманих даних, формулюванні висновків.*

9. Пуценко С. В. Вплив музичного супроводу на освоєння технічних дій в карате / С. В. Пуценко, Л. Л. Лисенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 44. Серія: педагогічні науки. – Чернігів : ЧДПУ, 2007. – № 44. – С. 263 – 266. *Внесок здобувача полягає в постановці мети і в розробці технології проведення педагогічного дослідження, формулюванні висновків.*

10. Лисенко Л. Л. Вплив режимів чергування роботи з відпочинком на спеціальну працездатність спортсменок в художній гімнастиці / Л. Л. Лисенко // Молода спортивна наука України. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2004. – С. 251 – 254.

11. Лисенко Л. Л. Вплив умов діяльності на ефективність навчання руховим діям в художній гімнастиці / Л. Л. Лисенко // Молода спортивна наука України. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2000. – С. 248 – 249.

12. Огієнко М. М. Логістичний підхід до процесу спортивного тренування / М. М. Огієнко, Л. Л. Лисенко // Матеріали наукової конференції Харківського національного університету ім. Т. С. Сковороди. – Харків : «ОВС», 2005. – С. 35 – 36. *Внесок здобувача полягає у вивченні та систематизації даних літературних джерел про характеристику логістики, як науки.*

13. Огієнко М. Кібернетичний аспект спортивного тренування – у роботу тренерів з учнями загальноосвітніх закладів / М. Огієнко, П. Огієнко, Л. Лисенко [та ін.] // Фізична культура, спорт і реабілітація в закладах освіти: Зб. наук. праць. – Рівне : РДГУ, 2002. –

С.159 – 162. *Внесок здобувача полягає у вивченні та систематизації даних літературних джерел про впровадження методів кібернетики в практику фізичного виховання.*

14. Лисенко Л. Л. Вплив деяких умов діяльності на координацію рухів юних гімнасток / Л. Л. Лисенко // Тези доповідей міжвузівської конференції присвяченої 75-річчю ЧДПІ ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів : ЧДПІ, 1991. – Ч.2. – С. 96 – 98.

АНОТАЦІЇ

Лисенко Л. Л. Педагогічні технології навчання культури рухів дівчат 10-12 років. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2008.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню проблеми підвищення ефективності системи управління процесом навчання культури рухів у фізичному вихованні. Обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність застосування умов навчальної діяльності – саморегуляції та педагогічних впливів ззовні в навчанні культури рухів дівчат 10-12 років.

У роботі вперше досліджено ефективність самого підходу до побудови креативно-адаптивних технологій навчання культури рухів на основі застосування варіативного моделювання дидактичних умов діяльності. Показано різний вплив кожної з умов на точність регуляції рухів, успішність навчання руховим діям та характер термінової адаптації. Доведено, що застосування умов навчальної діяльності на основі принципу вибірково-варіативної дії позитивно відбивається на успішності навчання руховим діям та розвитку спеціальної працездатності дівчат 10-12 років.

Комплексні дослідження дозволили розробити теоретико-методичні засади побудови педагогічних технологій навчання культури рухів. Впровадження в практику педагогічних технологій дозволило окреслити перспективи їх застосування та визначити акценти процесу навчання: формування функціональної системи технології, компетентність, креативність та майстерність вчителя в управлінні навчанням культури рухів.

Ключові слова: культура рухів, дидактичні умови діяльності, управління, адаптація, функціональна система, педагогічна технологія, ефективність навчання.

Лысенко Л. Л. Педагогические технологии обучения культуре движений девочек 10-12 лет. – Рукопись

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (физическая культура, основы здоровья), Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2008.

Диссертационная работа посвящена исследованию проблемы повышения эффективности системы управления процессом обучения культуре движений в физическом воспитании. Обосновано и экспериментально проверено эффективность применения дидактических условий деятельности – саморегуляции и воздействий влияния извне в обучении культуре движений девочек 10-12 лет.

На основе анализа научной литературы выявлены разные мнения относительно подходов к методике обучения двигательным действиям и обоснована актуальность поиска путей построения педагогических технологий формирования культуры движений девочек 10-12 лет.

Проведенный анализ анкетирования учителей физической культуры позволяет констатировать, что в большинстве случаев они используют традиционную методику обучения двигательным действиям, которая базируется на многократном повторении упражнений для формирования динамического стереотипа.

В процессе лабораторного исследования выявлено разное влияние дидактических условий обучения на результат двигательного поведения и характер срочной адаптации по изучаемым показателям управления движениями.

В работе впервые исследовалась эффективность самого подхода к построению креативно-адаптивных технологий обучения культуре движений на основе применения вариативного моделирования условий деятельности. Показано разное влияние каждого педагогического условия деятельности на точность регуляции движений, успешность обучения двигательным действиям и характер срочной адаптации. Доказано, что применение дидактических условий деятельности на основе принципа избирательно-вариативного действия положительно сказывается на успешности обучения двигательным действиям и развитии специальной работоспособности.

Впервые предложено учитывать не только определенные дидактические условия деятельности, которые влияют на успешность обучения культуре движений, но и построение функциональных систем их в технологиях обучения.

Результаты исследований в естественных условиях практики физического воспитания подтверждают выявленные в лабораторных исследованиях закономерности

влияния условий саморегуляции и педагогических воздействий из вне на эффективность обучения культуре движений девочек 10-12 лет.

Комплексные исследования позволили разработать теоретико-методические основы построения педагогических технологий обучения культуре движений. Внедрение в практику позволило установить перспективы их применения и определить акценты педагогического процесса обучения, такие как формирование функциональной системы технологии, компетентность, креативность и мастерство учителя в управлении обучением культуре движений.

Теоретическая и практическая значимость исследования заключается в побуждении исследователей, учителей физической культуры, тренеров к изучению и систематизации условий деятельности и разработке вариантов обучающих и тренировочных программ для обучения культуре движений в физическом воспитании.

Ключевые слова: культура движений, педагогические условия деятельности, управление, адаптация, функциональная система, педагогическая технология, эффективность обучения.

Lysenko L. L. Pedagogical technologies of motive culture teaching 10-12 aged girls. – Manuscript.

Dissertation for obtaining a scientific degree of a Candidate of Pedagogical Science, specialty 13.00.02 – theory and method of education (physical culture, bases of health), Dragomanov National Pedagogical University, Kiev, 2008.

Dissertation work is devoted to the problem of pupils motive culture training efficiency increasing in operation of physical training process. The efficiency of pedagogical activity conditions – self regulation and external influence that have used in motive culture teaching 10-12 aged girls is based and experimentally examined.

In work the first time is examined the point of view oneself efficiency to the motive action teaching technology that was build on using conditions varietive actions modelizing. The non-identical influence of pedagogical activity condition on accuracy of moving regulation, success motive actions training and the character of instantaneous adaptation is showed. The conditions of activity in the basis of elected-variation principle action positively can reflects on success motive actions training and special capability development in work is provided.

Complexity investigations allows to work out theoretically-methodological basis for the pedagogical technology motive action training. The practice inculcation allows to determine the perspectives and the accents of teachings process, for example forming functionally system technologies, theaters knowledge, creativity and skill in operation motive culture teaching.

Key words: motive culture, conditions of pedagogical activity, operation, adaptation, functional system, pedagogical technology, efficiency of theaching.